

(kerkelijk verzet) van de kansels werden voorgelezen. Dat kerkelijk verzet werd gecoördineerd door het Interkerkelijk Overleg, het verzet van de protestantse schoolbesturen door het Schoolverzet, het verzet van de universitaire docenten door het Hooglerarencontact, het verzet van de studenten door de Raad van Negen (er waren in die tijd in den lande negen instellingen waar hoger onderwijs was gegeven) en het verzet van de artsen door het Medisch Contact.

Voorts hadden zich in verscheidene, door de bezetter opgeheven en verboden politieke partijen kernen van voormannen gevormd die in clandestiene bijeenkomsten hun aanhang bijeen trachtten te houden en dan vaak ook tegen de bezetter ageerden; vooral binnen de Anti-Revolutionaire Partij en de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij was dat het geval. Wij voegen toe dat vertegenwoordigers van die eerste twee partijen met die van vier andere (de Rooms-Katholieke Staatspartij, de Christelijk-Historische Unie, de Liberale Staatspartij en de Vrijzinnig-Democratische Bond) af en toe bijeenkwamen in het z.g. Politiek Convent. Hoe sterk hun aanhang in den lande was gebleven, wisten de leden van dat Convent niet – wij hebben er trouwens in deel 9 (in de paragraaf 'Partijwezen' in hoofdstuk 14) op gewezen dat in '44 ten aanzien van geen enkele vooroorlogse partij vaststond of zij na de bevrijding ongewijzigd zou worden voortgezet; achter dat voortbestaan van de RKSP, de CHU, de Liberale Staatspartij en de Vrijzinnig-Democratische Bond stond een vraagteken, in anti-revolutionaire kringen werd door sommigen, o.m. in het gereformeerde verzetsblad *Trouw*, bepleit dat ARP en CHU zich na de bevrijding zouden verenigen, de SDAP wilde een ruimere basis kiezen en de leiding van de illegale CPN (deze partij was in '40 als zodanig in de illegaliteit gegaan) voelde er voor om de CPN in een bredere socialistische partij te laten opgaan, zulks in de verwachting dat communisten in die bredere partij een dominerende positie zouden gaan innemen.

Wat de traditionele democratische partijen betreft, merken wij nog op dat zij ook in het laatste bezettingsjaar als partijen nauwelijks een rol speelden. Zij hadden geen functie. Men stond voor problemen die met de partij-gescheidenheid niets te maken hadden. Drees bijvoorbeeld, de vroegere voorzitter van de Tweede Kamer-fractie der SDAP, gaf zich veel moeite, de SDAP bijeen te houden, en vertegenwoordigde zijn partij graag in het Politiek Convent, maar in dat laatste jaar was veel belangrijker dat hij in nog drie andere colleges zitting had: het Vaderlands Comité, de Contact-Commissie der illegaliteit (gevormd op de coördinatie-bijeenkomst te Amsterdam op 3 juli '44) en het (in het volgend hoofdstuk te behandelen) in augustus van regeringswege ingestelde College van